

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft. e.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordai utca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 61 hasábos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr. helyedű. Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papírkereskedésében. Pesten: Zeller M. (Királyutca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler (Narmer-Markt 11. sz.) Oppellik Alafosnáj (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstraße 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg. Nyilttérli czikkek: sora után 20 kr. előleg beklüldése mellett a szerkesztőséghez / címzendők. Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Summe uique.

(Néptanítók. Póttanfolyam.)

A moderna társadalom legfőbb törekvésének mottója, bajainak receptje: népnevelés.

A közoktatási kormány szintjegy, mint egyesek lángbuzgalma élénk mozgalmat idézett elő hazánkban is e legfontosabb, mert az alap elemeit méhében tartó ügy körül. Az örvendés mennyiségben megindított tanügyi szaklapok, ezek közt a cultusministerium által kiadott minden magyarhoni néptanítók ingyen megküldött „Néptanítók Lapja“ is ez élénk érdeklődés criteriuma gyanánt tekinthető. Ámde e szaklapok hivatása nem csak abban határozódik, hogy mindentalan száraz methodical terméket, olykor fitymáló leckézésekkel izleljen bennök a néptanító; hanem kell, hogy azok „a nemzet szegényeinek“ menházaivá, sérveinknek palladiumaivá is magaslúván, a néptanítók maig is majdnem egyedüli elnyomott osztályát hivatásának megfelelő magaslátára felemelkedni segítsék.

A „Néptanítók Lapja“ dr. Emerecy Géza tollából „A póttanfolyam után“ cím alatt nem régen egy cikket hozott, melynek néhány tételére úgy a „discreditált tanítótság érdekében“, mint a póttanfolyamok vezetésével megbízott vagy megbízandó tanárok okulásá, esetleg tájékozása végett reflectálni szükségesnek látom.

A ciklikirő többször is a nyári és póttanfolyam eredményeit latolgatván azon észleletre jut — minden esetre saját tapasztalásból — hogy „oha nyár és póttanfolyam egyiránt nemes és izletes gyümölcsöket valának hozandók, ez utóbbira nézt a siker nem oly kétségtelen.“ Sajnos! Környei azt mondja: (L. I. A tanító, az iskolában. 65. l.) ha a gyermekek 10%-a nem éri el a kitűzött tanczelt, akkor az iskola rosznak mondható. Ha áll ez a népiskolára nézt, sokszorosan több joggal alkalmazható a póttanfolyamra, mint a mely egészben más, menthetlenebb szempont alá esik. A népiskolában a kitűzött tanczél elérését sokféle körülmény gátolja. Sőt nem ritkán lehetlene teszi, pl. rendetlen iskolalátogatás, taniszerek hiánya stb. stb., míg a póttanfolyamnak bár a szakműveltség különböző fokozatain álló, de érett koru emberekkel a segédesszközök teljes készletében van dolguk. S ha még hozzá vesszük azt, hogy a népiskolában a t. ciklikirő „képzetlen“-jei tanítók; a póttanfolyamokon pedig kivétel nélkül (?) szakemberek működnek: a szempont még menthetlenebbé válik.

A nyári és póttanfolyam közti analogiához is van szavam. Ha „a nyár csak tovább fejleszt, a minek alapját a tavasz megvettete, a póttanfolyam pedig igen-igen sok esetben biztos alapot nem talál“: ez esetben észszerű lett volna a nyár fejlesztő munkája helyett a tavasz alapvető szerepére vállalkozni s azt strictissimo sensu érvényesíteni. Bizony nagy szerencsétlenségnek tartanám magam is a tanügyre nézt, ha akadna széles e hazában oly tanító, ki a póttanfolyam után s éppen csak ez után azon vak önkütséget táplálná, hogy ő már kész tanító!

TÁRCZA.

PÁRTKÜZDELMEK.

(Korrajz.)

Irta:

Komáromy Ferencz.

III.

Alig tűnt el a szerény hajnalcsillag s a virradat alig kezdette aranyozni a bérczek ormait, midőn Lázár csapatjával már utban volt.

A mostanától nagyon különbözött az akkori Maros-Vásárhely. A széles kövezetlen utcákban, a fejrre meszelt apró és szalmafedeles házak során, pusztá kemények meredeztek, szomoru emlékei a mult évi tatárpusztításoknak, s csak néhol emelkedett ki egy egy nagyobb köz- vagy urasági épület.

Mégis e szerény székely fővárosba estvére kelve tömérdek vendég érkezett. A kocsi és különböző fogatok, a sok hátas és vezeték paripa annyira ellepték az utcákat, annyira megszálltak minden vendégzerető hajlékot, hogy a fegyveres népnek a városan kívül kívül kellett sátrakban tanyáznia.

Lázár korán érkezvén csapatját a Szent-György kapu előtt a város közvetlen közelében szállította le. Maga és gyámfia bementek a városba, hol az érkező vendégek során végig tekintvén az országgyűlés eredménye felől reményeket táplálhatott ugyan, de kedvetlenül érinté a vendégekkel érkezett és a városban gyorsan elterjedt hír, hogy Rákóczynak tulbuzgó hívei az országgyűlésre jövő utjokban Bunt, melynek ura Bethlen János Barcsai Ákosnak cancellárja levén, vele kivonult az országból és Koronkát, honnan Toldalagi Mihály Barcsai Ákosnak Temesvárra a budai basához

A tökélyesedés után nincs megállapodás: a ki megállapodik, az visszaesik, qui non proficit, deficit; hanem a póttanfolyamoknak éppen az a hivatásuk, hogy a tökélyesedés alapját, irányát és eszközeit szabatosan megjelöljék. Ha a vezető tanár gymnasiumi modorban örli le tantárgyát s ekkép feladatát megoldottnak hiszi; ha ugy vezetői át halgatóit tárgyan mint Mózes az izraelitákat a vöröstengeren — száraz lábál; ha a tanító hallgatói felett a tanárnak tanítványai felett való tekintélyét negélyzi, izolálván ekkép magát azon bizalomtól, mely a némely pontban kételkedőket felvilágosítás utáni kérdésközdésre bátoríthatná, ösztönözhetné: — no már ekkor kétségtelen siker egyáltalán nem várható. A sz. keresztelni póttanfolyamon jelen volt tanítóknak volt alkalmuk, ennek ellenkezőjét, ámbár nem kivétel nélkül, tapasztalni s áldását éldelni. Az a szivélyes, megbeszélhető modor, melyvel küllönösen Veres Sándor gyakorlati iskolai tanár előadásainak családias szint kölcsönzött, s a felmerült kételyeket a tanterem falain kívül is, belül is elosztotta, saját nézeteit „kollega“-inak praecisírozottabb nézetei serént tiszteltetremelő ónuralommal rectificálta, kövendő például szolgálhatna minden póttanfolyamon működő tanárnak. Meglátszik rajta, hogy hivatásának mesterévé a gyakorlati élet képezte s azt teljessen érti is, érzi is. Ilyen tanárok kellenének minden képezdéhez nem pedig Pegazus szárnyain száguldozó, de a gyakorlat hiányában sinylő theoretikusok, mert hiába igaznak marad mind az, hogy theoria sine praxi, sicut rota sine axi. Az elmélet kereké csak ingadozni tud a gyakorlat tengelye nélkül.

Hangsúlyoztam én nem egyszer s hangsúlyozom most is azt, hogy a póttanfolyam hat héti tartama ne akarjon mindent szük karjai közzé fölemelni; hanem előbb egy pontot teljessen világítson meg, s csak aztán, ha az mindenki előtt világos tudalomná tisztult, haladjon tovább. Ha hat hét alatt a fontosabbak közül csak négy-öt módszertani tételt lelt is kellőkép ilustrálva, ha négy-öt gyakorlati kezelésmód lelt is közös sajátja érlelve: az idő és kölkekezés nem veszendett kárba; míg ellenben a sok felületesség, terv nélkül ide-oda kapkodás csak eszmezavart, tömkeleget s — megengedem — némelyiknél szánandó önhitséget eredményez, azon balhítnék engedvén át magát a jámbor, hogy — miután mindent vagy sokat hallott: ergo mindent vagy sokat is tud. Hanem aztán, hogy e vak önhitségnek ki és mi az oka? az a dolog természetében lel megfejtést. **K. Bóga Bálint,** községi főtanító.

Az országházból.

Pest, febr. 28.

A képviselőház tegnapi ülésében Jankovich M. kezdő meg a napirenden levő választási törvényjavaslat vitatását. Elczelt a javaslatra, még többet a miniszterekre s végül abban állapodott meg, hogy a deákparti javaslatot a részletes tárgyalás alapjául sem fogadja el. **Gf. Vass Samu** kellően méltatja a javaslat előnyeit mert gyökeresen új választási javaslatot rögtönözni nem

küldött követe szintén távol volt, felprédálták és összerombolták.

A közvélemény Szentpáli Jánost és Kende Gábort²⁾ bélyegezte meg, mint tetteseket, mégis második Rákoczy György mit sem határozott a tettesek megbüntetésére, hanem Maros-Vásárhelyhez közeledvén említett nap alkonyán udvarával radnóti kastélyában szállt meg, hogy a gyűlés folyamát figyelemmel kísérje, de közel se legyen annyira, miszerint a határozatokra befolyást gyakorolni láttassék.

A következő nap reggelén Maros-Vásárhely ünnepi külszint kezdett öltöni.

A házak tetejére tűzött nemzeti lobogók, az ablakokból és erkélyekről lecsüngő keleti szőnyegek, háttérben a választékos női társasággal. A Calvaria hegyen föllállított néhány mozsárgyűnek időnkénti tompa moraja, eléggé tanuskodtak, hogy alkotmányos nagy eszelekmények vannak készülőben.

Az utcákon tömérdek nép hullámozott. A város végein dob pergett, trombita harsogott, egy huszár század s néhány gyalog kopjás csapat vonult be a piacra, mely utóbbiak a piac- nyugati során, Kemény János uram szállásától kezdve fel a reformatusok nagy templomáig, két tömött sorf alkottak, a sorok közt a szükséges és illendő tért megőrizvén a tanácssteremmé alakított nagy templomba felgyűlendő honatyák számára.

Rákoczy párthivei jól tudtak ünneplésségekkel hatni a kedélyekre és közhangulatra. Lázár is híve volt Rákóczynak, hivatali és címert is nyert tőle,³⁾ de nem tartozott helysö titkos tanácsosai közé, az ugynevezett kamarillához, mely

²⁾ Lásd Horváth Kozma életirátát. Kiadta Thaly Kálmán és Dániel Gabor. Pest. 1861.

³⁾ Csiki főtiszt és aulae familiaris volt. Lásd Lázár családkönyve, kiadta gr. Lázár Miklós Kolozsvárt. 1859.

lehet. Az általános szavazati jogot nem pártolja, mert azt az oligarchia és caesarismus akárhányszor felhasználta eszközül, s mint a történelem tanúsítja ez az általános szavazati jog aláasta a nemzetek jóvendőjét, példa erre Róma és Görögország az ó-korban, a legujabb korban pedig Franciaország utolsó 80. éves történelme. A miniszterium által előterjesztett javaslatot fogadja el.

Madarász Jenő, a szélbali Irányít pártolja, kemény vádakkal illetvén a Deákpartot.

Várady Gábor a reformpart alakulásából ellenzéki tőkét csinál. Aztán szól azokról, kik meggyőződésüket megváltoztatják az ilyen képviselők mondanak le. Élczesen megjegyzi Schwarz Gy. javaslatáról, hogy az a „jövő zenéje“. Végül párthiven Tisza K. javaslata mellé sorakozik.

A Schwarz Gy. és Várady közt lefolyt szócsere értelmezője végével **Szilágyi Dezső** szólott a tárgyhöz. A deákparti javaslatot védte, az ellenindítványokat kellő értékükre reducálta. Kimutatta az ellenzéki részről felhozottak tarthatatlanságát az éles ellenmondásokat, másfelől a deákparti javaslat előnyeit illusztrálta. (Sajnáljuk, hogy remek beszédét nem adhatjuk terjedelmé miatt — két óra hosszant tartott az —) Tény, hogy mindenki meg volt lepve, s pártunk legelőkelőbbjei siettek a nagy reményű szónokkal kezelt szorítani, ki egyáltal magát nemcsak éles dialecticájával, de jogbölcseletei mélyégével is kiütette. Legtöbbit mondhatunk róla azzal, hogy maga **Ghyeczy Kálmán** hiába próbálta a beszéd hatását ellensúlyozni.

Ghyeczy után **Bonos D.** is Tisza javaslatát pártolta. **Csiky Sándor** meg Irányít.

Legujabb táviratok.

Bécs, febr. 28. A „Presso“ táviratilag jelenti Prágából: A „Bohemia“ szerint az alkotmánypart — azon esetre, ha a lényeglek taktikája oda vesztelne, hogy azok a kiegyezés ellen szavaznak, a kiegyezés iránti hajlamát tanúsítandó, az erre vonatkozó munkálatra, a lényeglek iránt tekintet nélkül, a 2-dik olvasásnál 2/3 majoritást fordítandó, de a 3-dik olvasásnál a javaslatot kimélet nélkül elejélték.

A „N. Fr. Pr.“ ugy hallja, hogy valóban azon hír, miatha a lemerbergi vasuti indóház felvételi épületének égése alkalmával a lemerberg-czernowicz-jassyi vasuttra vonatkozó fontos okmányok veszték volna el, hogy London, febr. 28. A hálaadó isteni tisztelet megtartása alkalmából több baleset adta elő magát; 70 személy sérült meg; egy meg épen meghalt. A kivilágítás igen fényes volt; a rend nem zavartatott meg.

Berlin, febr. 28. A császár már annyira felgyógyult, hogy rendszeren foglalkozhatik az államügyekkel.

Páris, febr. 28. Megczafoltatik azon hír, mintha Thiers a nemzetgyűléshez izenetet szándékoznék intézni.

Bukarest, febr. 28. A kamara ülészaka mart. 27-ig meghosszabbított. Több képviselő arra hívá fel a kamarát, hogy a vasutaknak a auszriai-magyar pákisebb úgy mint nagyobb uralkodók mellett a magas politica mesterségét ize.

Ó a Bethlen János és Toldalagi Mihály uraimék udvarházaiknak összerombolását is a nagy közönség szemüvegén nézte és a szerint itélt, holott az avatottak azt szintén a magas politikának (mely előtt az áldozat nagysága csekélység) táladonították, az összegyűlendő országgyűlésre nyomást gyakorolni kellett.

Az ily magas politicához Lázár kevesett értett. Az ő poltticája egyszerű és rövid volt. II. Rákoczy Györgyöt családí hagyomány szerint is szerette, a török uralmat gyűlölte. Kész volt és akart a közügynek szolgálni, míg a haza kormánya alkotmányos formák közt mozoghat, de ha egyszer elveszett a fejedelmválasztási jog, ha a török, a mint azt a Barcsai Ákos kinevezésével szándékolni látszék, nyakára hágot az ország szabadságainak, Lázárnak határozott szándoka volt, akkor ősei sásfészkébe a csendes családí körbe szerényen visszavonulni.

A városház tornyában már elütötte a tiz órát, de azért mint mondják Kemény János uram, a karok és reudek élnoke, még alszik. A tatárabságban, honnan csak néhány hét óta szabadult haza, egészsége bomladozni kezdett, alig lehetett rávenni, hogy gerendi visszavonultságát odahagyván a marosvásárhelyi gyűlésre jöjjen.

Az utcákból többnyire a piacra és a nagy templom felé hullámozott a nép, a székely atyafiak és városi yargák már már türelmetlenség jeleit kezdték mutatni. „Huzzák meg azokat a harangoakat! Lássuk mit akarnak, lássuk mit végeznek!“ rikácsolták többen teletorokkal.

A lovas század, melynek föladata volt a nép közt a csendet és rendet fenntartani, örcsapatokra osztott s a piacra benyuló utcáknak bejárásait foglalta el, igyekeztvén az újabb és újabb tömegeket feltartóztatni s az utcákba visszazorítani.

lyákhöz a Vulkan-szoroson át leendő csatlakozását szavazza meg.

Nagy-Enyed, február 25. 1872.

Örömmel sietünk mindig tudatni e becses lapok olvasóival, ha városunkban valamely a kor és előhaladás kívánalmainak megfelelő eszme felkarolását látjuk; de kétszeres örömmel tesszük tudósításunkat most, midőn egy ily eszmének megvalósulását, testté válását jelelhetjük. — A helybeli óvoda új épületének, mely bizonyára hazánkban — berendezése és kényelmességére nézve — az első közé tartozik, — ünnepléssé megnyitását értjük, mi f. h. 24-én történt a szépen ékített új helyiségben.

Méltóságos Pogány György főispán ur, mint az óvodaegetylenek egyik igen tisztelt elnöke tartott, a főiskolai énekkar által elzengett dal után éljenzéssel kísért beszédet; melyet — miután ez intézet keletkezése ugy folyamának történetét híven tükrözi vissza, ezennel közölni szerencsések vagyunk.

Igen tisztelt gyűlekezet! Többször hallottuk a régi időben, miként Erdély lakói oly mérvben foglalkoztak el magukat a politika téren: hogy a miatt az anyagi, szellemi előhaladási kérdések merőben háttérbe szorultak.

En ez állítás igazságosságát nem ösmertem el régen, nem adok annak hitelt ma sem, nem főleg e körre nézve, melyben élünk s élünk.

Kedvesen tudok fiatal koromból visszaemlékezni azon időre, midőn az emberiség, mivelődés, gazdaság érdekében felmerült újabb, meg újabb eszmék, a politika mellett is, legmelegebben karoltattak fel. — Minő áldozatkészség mutatkozott sorainkban minden szép, minden jó iránt!

Nem állítom, hogy az első eszme az előhaladási kérdésekben, s főleg a kisedóvodák érdekében, miről most közelebbről akarok szólni, éppen itt született volna. — Hiszen Európa különböző mivel részében, összes nagy hazánk több helységeiben, sőt éppen Erdélyben is, a kisedóvodák föllállításának láttuk nyomát.

Magam is ösmertem többit, s különösen egy e fölirással: „Ort der Bildung des Menschen zum Menschen“ hosszabbabb idő óta létezik hazánkban. — De azt mindenesre nyilváníthatom, hogy egy kisedóvoda létesítésének gondolata Enyed városa és környéke lakóit is még a 40-es évek előtt már foglalkoztatta. — Hiszen ki ne látta volna szükségét: hogy a növekedő, rëndes tanulásra még nem képes gyermekek, s főleg éppeu azon szüléké, kik az élet szükségéi beszerzésével foglalkoznak el magukat, s e mellett öveikre is kellő figyelmet nem fordíthatnak — gondoskodás alá vélessenek. — Ha szinte azon félelemnek, miként a magukra hagyott gyermekeket szerencsétlenség is érheti — helyet ne adjunk is, s bizzuk őket csak a gondviselésre, még is bizony óhajtanónak mutatkozik a kisedetek felügyelete, s ottani társaságára gondolni, hol minden rosztól megóvathatnak.

E czélra pedig mi lehet alkalmasabb egy kisedóvodánál, mi biztosabb arra, miként a gyenge gyermek óva legyen ne csak a bekövetkehető testi bénaság, de még valamely rosz benyomásától is, mely fogékony lélekre kártékonyan hatna.

Tévedne, ki azt hinné: hogy a kisedóvók feladata, fennebbiekén kívül: a gyermekek nevelése, tanítása. — Ennek eszközlését egy óvó, meg egy pár dajkától merőben lehetetlen várni. — Gondolom bőven elegendő tesz az óvó kötelességének, ha a keze alatti gyermekekben rend, tisztaság, engedelmség, egymás iránti kiméletérzetet felbresztetni képes, s e mellett — mint-hogy a mozgékony testet, eleven lelket csakugyan foglalkoztatni, szorakoztatni szükség, azt egy eszközi, hogy testgyakorlat és tanulás elemeivel, mondhatni játszva, megbarátoztattja, s azok fejlesztésére ösztönt csepegtet belé. —

Ily értelemben föllállítandó óvoda eszméje e város és környék lelkes fia, s mondhatom — leányi között is, mint érintem, még a forradalom előtti években pendülvén meg, aláírási izek, tánczestélyék rendezése volt az első lépés, mi e czélra bizonyos tőkét biztosított, és az kamatozás végett azonnal szét is osztott.

E töke gyűjtése, szaporításában tevékeny hasznok szerepet játszott ezen időben a lelkes néhai Zeyk Susánna, özvegy báró Bánffy Ferenczéné, s leánya báró Bánffy Katalin, báró Kemény Istvánné, kinek férje — említett báró — ez intézet nagytiszteletű elnöke, s nevezett nejevel együtt, annak még meleg pártolója. —

Azonban, mielőtt e nagy eszme tökéletesítésére, tetteleg létesíthetőséghez hozzá lehetett volna fogni, valamint sok más intézményt, ugy ezt is a forradalom, ha egészen meg nem is semmisítette, de mindenesetre nagy mérvben meghatároltatta. —

Elenyészett itten nyomtalanul az árvek, és kórházunk tetemes összeget tovó alapja; — de ezt a gondviselés megmenté a kisedetek számára. —

Kezelője volt Károly testvérem *) és midőn saját vagyona ide pusztult, az intézet alapját tevő töképezéket

*) Pogány Károly, a volt dévai urb. törvényszék elnöke.

kölleivel sikerült megmenteni. — Ezen öszvegre vágyó, kutató, idegen kezektől őrizte, rejtette mindaddig, míg az alkotmányos élet kezdetével, 1861-ik évben vissza küldé nekem ide, hogy kézbesítem azoknak, kiket megillet. — Nem volt gazdája a kötleveleknek, hová azokat átadni lehessen. — De hitem szerint mégis megtalálham a legbiztosabb kezelőt, midőn olvasó-egyletünk választmánya előtt előhozta ez ügyet, annak jegyzőkönyvén keresztül, reformált helybeli anya sz. egyházunk presbyteriumának adtam át.

Azon kezek közt az óvoda ügye már új lendületet kapott, az elvetett mag desan csirázott, gazdag aratásra jogosított. — A kényszerült mulasztások' másfél tized letelével kettőzetet erővel hozattak helyre. — Szakavatott férfiak működése mellett csakhamar, helybeli ügy megyei birtokosok, tisztviselők' közbejöttével, alapítók, részvényesek, pártolók akadtak, kik szép összeget állítva egybe, pár év alatt oda vittek a dolgot, hogy a fejlődni indult lelkesedés reményében már az intézet életbeléptetésére is lehetett gondolni.

1865 ik év elején egyeletünk választmánya ajánlatok folytán Groman Károly ur személyében szakavatott kisedovóval lépett egyezményre, és ugyan azon év május 1-én bérlettel, mert a város által adományozott házias telek, részint fekvése, részint osztályozása miatt a végre alkalmasnak nem találtatott, a kisedovódat megnyitotta s a jelentkező kisedovókat felvéve, életet adott az intézetnek.

És tisztelt közönség! e merész, czélt nem lévszett fellépésnek mi lett az eredménye? az: hogy miután a kisedovó a neki beajánlott kisedovókban rövid idő alatt párralán békettirés, kitűnő jó módja s mondhatni, e tekintetben felyülmulatlan képzettsége által bámulandó engedelmességet, rendszeret, ügyességet volt képes kifejezni, a város és vidék lakói csaknem csodálatni, hogy sereglettek oda. — A lelkesítéség fokról fokra emelkedett, még pedig oly mérvben, hogy az intézet általános rokonszerűnek örvendhetett.

E lelkesítéség idézte elő azon sorsjátékkal egybekötött tánczelety is, mely az intézetnek szép jövedelmel biztosított, az óvoda lökpenzét pedig annyira szaporította, miként az intézet e telket megvásárolhatta, a föléptendő házhoz pedig két ezer forintot tehetett félre. Uraim és hölgyeim! kezdeményezésnek mindez elég szép volt, de még szebb azon alkotakészség, minővel az intézet utólagosan szeretett városunk birtokossainál találkoztott 1868-ik évben. Miután egyesek jótékonyasága a nagy czél létesítését egy alkalmas építet felállítását nem biztosíthatta, előlép N.-Enyed város birtokossága, főhadnagy Sándor Elek támogatásával, fölálodva évenkénti közjövödelméből 15—16 ezer forintot, oly határozatot hoz, mely lehetővé tette e város díszé, a kisedovok kenyelmére e szép épületet előállítani és abban itt ma, egymásnak örvendve, egybe gyűlhetni.

Fővágyunk egyik tárgya tehát jelen épület elkészítésével már létesült. — De itt, uraim és hölgyeim még nincs vége mindennek. — Szükség még tovább is fejleszteni, ápolnunk kell e szeretetházat: hogy maga is az enyészettől óva legyen. — Ez az, mire városunk lakói figyelmét ez órában is felhívom, mit annál nagyobb bizalommal teszek, mert nincs legkisebb kétségem is a felett, hogy e város fia, mint leányai, szeretetök zálogának e biztos menhelyétől pártolásukat ezutánra sem vonják meg. Miut ez intézet egyik elnöke, midőn e nem annyira

innepi, mint örömnapon, az itten megjelent egész társaságot üdvözölni szerencsés lennék, egy mulasztatlan kötelességnek vélek még eleget tenni, ha fölelitem, hogy a pártoló nagy közönség egy e város tanácsa és esküdsége mellett, egyesek kézsége, szolgálattétele hasonlólóg félre ismerhetetlen. — Az intézet érdekének általános előmozdításáért nagy köszönet és elismeréssel tartozunk már említett tanács és esküdségnek, igen az egyesek közül kir. tanácsos Gáspár János, orvosdoctor Donogány Jakab, iskolai pénztárnok Kis Károly, Szabó Ferencz, lelkes Szilágyi Farkas, Pap Gyula, Vajna Ádám és Groman Károly uraknak.

És most már tisztelt közönség berekesztem beszédem, s alkalmat adok a vígadásra azon óhajattal: hogy emé, az emberiség érdekében fölemelt szép épület, városunk egyik büszkesége, maradjon fenn épségben a mostani kor dícsőítésére századokon keresztül. Legyen a kisedovok óvója, ápolója vallás és nemzeti különbség nélkül, hirdesse az utóknak nagy hazánkia szavai szerint: hogy N.-Enyed városra nem volt, de ezután akar lenni!

Bevégezven ő méltósága éljenzés között beszédét, egy kardal után Terpsychos jó kedvű, élénk uralma kezdődött, mely reggeli 6 óráig tartván, felejthetlenné tette a résztvevők előtt ez ünnepélyt. L.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, március 1. 1872.

— **Király ő felsége** szeredán reggel 7 órakor József főherczeg, Bellegarde és Kinszky főhadsegédek kíséretében Gödöllőre ment.

— **A gödöllői udvari vadászat** rókákra és általában orvadra lesz intézve, mely nagy számmal van a gödöllői erdőben.

— **A királyné** — miut a „Tiroler Bote“ írja — csak március végén hagyja el Merant, s Budára legfőbb április közepe táján érkezik.

— **József főherczeg** szenvedélyes esztergályos. Egy év előtt kedvet kapott e mesterséghez, s ma már jól ért hozzá. Krausz Péter, budavári esztergályos vezetése alatt üzi e passióját. — A főherczeg különben még ügyes kertész és kőműves is.

— **Andrássy Gyula gróf** már átvette Pestváros főpolgármesterétől, a neki szánt diszpolgári oklevelet, a királyi palota egy mellékosztályában.

— **A k. monostori tanintézet** félfői vizsgáinak rendje: III. évi tanfolyam: mártius 2-án Gazd. üzlettan., 5-én Erdészet., 7-én Államgyógyászat., 9-én Gazd. üzlettan., 12-én Gazd. építészet., 14-én Kertészet és baromfi tenyésztés. II. évi tanfolyam: 2-án Gazd. eröműtan 4-én Vegytan., 6-án Állattenyésztés., 8-án Menyiségtan., 11-én Általános növénytermelés., 13-án Állattan., 15-én Erdészet., 16-án Természettan., 18-án Ásványtan., 20-án Állatbonczatan. A vizsgák nyilvánosan a kijelölt napokon délelőtt 9—12 és délután 3—4 órig tartanak.

— **Fogadás.** A Debreczenben állomásozó 8-ik uhlan ezred őrnagya Bordereaux fogadást tett egy barátjával, hogy ugyanazon lovan 13-án Nagy-Váradra és innen 14-én Debreczenbe vissza fog lovagolni. Az őrnagy 13-án 7 órakor b. Malovezt főhadnagy kíséretében elindult és megérkezett Nagy-Váradra éjjeli 2 órakor, 3

órai nyugvást tartottak 1/2 órákor az utat visszafelé megkezdették, s megérkeztek esteli 9 órakor Debreczenbe.

— **A m. kir. pénzügyminister** Páll Lajos kolozsvári dohánygyári gyakorlatot ugyanott gyártási tiszté nevezte ki.

— **A kolozsvári pinczéregylet** kimutatása 1871. évről. Kiadás: 15 tag gyógyköltsége számla szerint 136 ft 18 kr., 1 tag temetési költsége számla szerint 35 ft, felszerelés számla szerint 2 ft 90 kr., havi illeték felhajtási díj 9 ft, beirattási díj az iparos pénztár 50 kr., 1872. átvitel 591 ft 36 kr., főösszeg 774 ft 94 kr. Bevétele: 1870. áthozat 465 ft 59 kr., havi illetékek 269 ft 60 kr., könyvdíjak 9 ft, tőkepénz kamalja 28 ft 20 kr., bizonyítványokért 2 ft 55 kr., össz. 774 ft 94 kr. Tauffer János, elnök. Walter Károly, pénztárnok. Lumtzer János, ellenőr.

— **A pesti m. k. postaigazgatóság** által kir. pénzügyi fogalmazó gyakorlatnok Kraft Ádám a pesti m. kir. posta igazgatóságához fizetéses segéd fogalmazónak nevezetelt ki.

— **Orvosi statisztikai adatok.** Az orvos az emberiség barátja, ha nevet megérdemli; ha egészen pénzérdek vezeti, s szíve nincs, ha meggazdagodás főczélja, eltévesztette nemes hivatását. Élnei kell; erre az anyagi kellék megszerzendő; a tudást drágán szerzik meg, ez visszapótolandó. De mindezekben felülmarad a meleg léleknek ideje, módja és alkalma, hogy embertársai iránti rokonzását, az emberiség szenvedése enyhítésére való küzkedését emberileg töltötte. Állapoztuk Máthé Domokos fogorvos hazánkfiának könyveit, s azokban a következő orvosi statisztikai adatokra találtunk. 1869-n május 1-től 1872. mart. 1-ig orvosi segélyt ingyen nyújtott különböző fog- és szájbetegségeken Erdélyben, Kolozsvárt 3 izben 98 egyének. Szeben, Brassó, Sz.-Udvarhely, Seps-Szt-György városokban és Előpatakon 96 egyének. Együtt 158 egyénnel. Magyarországon, Pesten 3 izben 56 egyénnel. Debreczenben egy izben 7 egyének. Nagy-Váradon három izben 86 egyének. Aradon hat izben 123 egyének. Temesváron két izben 31 egyének. Kassán két izben 45 egyének. Eperjesen egy izben 22 egyének. Összesen 570 egyének. Erdélyben és Magyarországon együtt ingyen gyógyított 528 egyént. Bécsben 1869—1870, 2669 egyént. 1871—1872, 1408 egyént. Együtt 4077 egyént. Üdvözöljük székegy hazánkfiát a humanitás mezején. Hosszas életet, munkásságának sikert, nemes törekvéseinek elősmertetést őszintén kívánunk. Székelyeink büszké lehetnek e derék férfira.

— **A kostolgotók meglepetése.** Egy Nagy-Váradra ment falusi boltos maga gőzösnő menőven haza, fuvarosának egy nagy üveget kötött a lekere azon meghagyással, hogy abból inni ne merészeljenek. A fuvaros több falujabeliket szedve fel szekerére, azok egyike azon gondolatra jött, hogy a kérdéssel üvegben valami jó régi pálinka lehet, megkóstolását indítványozta, mi el is fogadtatott. Ivott mindenik, de nem tudták megmagyarázni az urak izlését s köpködtek az ivás után. — De még nagyobb volt meglepetésök az n. i. csárdában, hol a zsidó kocsmárosal a hiányt helyre akarván pótoltatni, ez a szagról az üveg tartalmát felismerően így förmedt az atyafiakra: „tán csak nem veszték meg kentek, hogy a petroleum közé pálinkát akarnak tölteni.“ — A kostolgotó atyafiak megijedtek,

ittak reá valódi pálinkát és a mérges petroleumtól nem lett semmi bajok. Hanem haza érkezvén szidták a boltost, miért tette őket bolondná.

— **Hibaigazítás.** Tegnapi színházi referadánk 22-ik sorában hibásan szedetett Arany balladája, Arany „Toldija“ helyett.

Apróságok.

— **Egy fecske is csinál nyarat.** Saphir írja párisi leveleiben, a híres Foy kávéház plafondjára egy fecske van festve. Mit jelenthet ez? A kávéházat ritkán látogaták vendégek. Egykor valaki kávézik s egyebet is fogyaszt, midőn fizetni akar nem találja erszényét. A pinczér nem akar az ismeretlennek hitelezni, ki a gazdát hivatja elő. Ez egész szörzetreméltósággal mondja: megfizet ön majd ha ismét erre jár. E pillanathan egy festékes csuprot pillant meg a vendég, mire így szól a vendéglőshöz: azonnal megfizetek. Széket állit a tekeasztra, s kezébe vevén a festékes csuprot egy fecskét fest a menyezetre, aláírva névet: Vernet Horace. És ez a fecske a vendégek örök nyarat hozta meg a Foy-kávéháznak.

— **A fehér elefántok** Birmában a korona tulajdonai és valami felsőbb valóságnak tekiutnek, egyet mindig tartanak az udvarnál, nehányat pedig a végett őriznek itt, hogy az államhivatalnokok érdemeit jutalmazhassák. Birma egyik császára megszerette a hadnagyságát, ezt tőle elvétette, s legmagasabb személye kívül szerzett érdemeiért őt egy fehér elefánttal ajándékozta meg. A szegény tisztnek szállásról és élelemről kellett gondoskodni a fehér elefánt számára, utóvégre ő költözött az istállóba. Mind hiába az elefánt még csak éldégett, de a hadnagyrum sovánkozott nemcsak neje utáni busulásból, hanem a harappivaló szük volta miatt is; szerencsére a kedves nőnek sikerült a császár háreméből értékes holmik kíséretében megrugni, ki is felkereste férjét az elefánt mellett, s ezt ott hagyva, együtt ugrottak át az angol területre.

— **A légy vakmerősége.** I. Jakab angol királynak légy szállott az orrára, mire dühösen kiáltá: három királységom van, s még sem találz benne más helyet? A légy pillanat mulva ismét a hármás király orrára repült.

— **Furesa diótörő.** Kurlandban meglátogat valaki egy hölgyet, kinek csodálatosan megszelidített mokusá volt. Az urnó kedvence tanultságát bemutatandó 20 diót tett az asztal végére s az ügyes evet mindeniket szépen megtörte, s belét sértetlenül felszolgálván kalitjába távozott.

— **Emberies elbintézkedés.** Nürnbergben nem régen még tartottak a város költségén egy kis talicskát, a melyen az utozán talált részeket haza szállitgatták. Okos egy rendelkezés volt biz ez, nagy hasznát vették a kancsóba igen mélyen betekintők.

— **Ki volt az első tapsoncz?** Csalhatlanul Homeros, mert ő mondja: tenyerünket tenyerünkre csapjuk, üdvözlötrede hős Agamemnon.

Szombot; március 2-án „Olimphia.“ Dráma 5 felvonásban.

Id. felelős szerkesztő: Sándor János.

Szembetegekre nézve legnagyobb fontosságú

a világhírű, valódi **DR. WHITE** fele szem-víz. Ehrhardt Traugott-ól Grossbrottenbach-ban Thüringiaiban; kapható: Kolozsvári Kronstadter József ur által, a fölöten 2. sz. a zálogkönyvönél és a külmosorúra 134. sz. a továbbá M. Várasheilyt: Bucher és Tellmann, Szebenben: Jahn Rudolf, Brassóban: Hessháimer A. uraknál. Egy üveg ára 1 ft o. ó.

Nyilvános köszönet. Szememmel nagy fájdalommal szenvedtem, s miután dr. White szemvizét használtam, négy nap alatt tökéletes javulást éreztem, úgy, hogy szemem fénylően töltesen megszűnt. A miért is köszönetemet nyilvánítom és a szemvizet minden szembetegeknek ajánlom. Kolozsvár, decz. 26-án 1871. Várady László, s. k. kolozsvári polgár, s a külmagyártás kapitánya. — Ehrhard Tr. urnak! Önnök hegesz címét. Ehle Fr. urnak köszönöm, a kinek kényát önnök Dr. White-fele szemvizet meggyógyította, azért kívánom önt (következik a megrendelés) Steinach, 14/1871. Leopold György. Ugyanez írja továbbá 1/2 1871-ől: Az ön szemvizének alkalmazása gyermeknél jó sikerű volt, a gyuladás a szemben tetemesen javult, hanem van a szemem egy piczin fehér pont vagy háriya, ezért kérem önt (következik a megrendelés.) Leopold György. — Bizonyítvány. Miután hónapok óta szenvedtem igen súlyos szemgyuladásban, a mely orvosi kezelés folytán nem akart javulni, a Dr. White-fele szemvizet használtam öv Wortmann asszony rakárától itt helyitt, s szemem egyetlen üveg használása után teljesen meggyógyultak. Schwelm, 24/1871. Michels Vilma.

2—3 (414)

Ezennel van szerencsém a t. cz. kerkedvelőknek jelenteni, hogy az idej

árjegyzékem

a gyümölcs-, díszfák, cserjék, egy szőlővenyige, rózsá és más növényekről megjelent, a melyet bérmentes felszólításra azonnal bérmentve megküldi s magát ajánlja

Agátsy János kereskedelmi kertész, Temesvárt.

(401) 3—7

Dr. Patison CSÜZVATTÁJA,

legbiztosabb szer mindennemű eszű és köszvény ellen, u. m. arz., mell-, torok- és fogfájás, fej-, kéz- és térköszvény, térszag-gadás, hál- és ágyékfájás st. 70 kros és 40 kros csomagokban kapható Engel J. gyógyszerárban Kolozsvárt.

ROBEY ÉS TÁRSA (Limited)

Pest, üllői út 1. szám alatt,

ajánlják a közelgő idényre **szabadalmazott vaskeretű cséplőgépeiket és gőzmozdonyaikat, lőjargányos cséplőgépeiket, vőgépüket, úgyszintén javított álló felnyomatu gőzgépek Field-fele csövekkel.**

Újabb gépeink általános elismert munkaképességök felment bennünket minden feldicsérésőtől, mert a tények felelnek meg, és csak arra kérjük a t. gazdaközönséget, gőcséplőkre szóló megrendeléseiket mihamarabb kezekhez juttatni, mert már is kivételesen sok ebbeli rendelmény tétetett nálunk.

Robey and Company Limited, Pest, üllői út 1. sz.

